

седам абразионих нивоа од 170—740 м. висине. Њих је усекло неогено језеро које се ритмички повлачило. Писац нарочито истиче сличност у том погледу између области Ебра, коју је он проучавао, и панонског басена, који је проучавао Ј. Цвијић и његови ученици. Пада у очи да је писац нарочито долазио у панонски басен да се упозна са сличним радовима наших географа, и да је у својој раду у многоме применио наше методе рада.

II. Приморје и реке Атланског Океана. — За француску атланску обалу и француске реке, које припадају Атланском Океану изнео је резултате проучавања *E. Charut*. Он је утврдио ритмичку осцилацију француске атланске обале. Најпре износи да на тој обали има више високих жала, литоралних кордона и абразионих површи на висини испод 20 метара, а најчешће између 12 и 20 м. над морским нивоом. На основу тога закључује да се у Кватернеру (Монастеријска етажа) морски ниво дуго задржао на висини око 15 м. Затим је у почетку Фландријена наступила регресија мора до нивоа —20 и —30 м. Али ова регресија није била континуелна, већ је била прекинута са једном или више фаза трансгресије. Ове су омогућиле стварање прибрежног рељефа између 15 и 0 и између 0 и —20 до —30 м. Изнад прибрежног нивоа од 20 м. постоје ретке маринске наслагае, које неки сматрају за кватернерне. Поред тога постоје и површи, које једни сматрају за абразионе, а други за приморске равнице. Ове су површи на висини од 35 и 55 м. изнад садашњег морског нивоа. Оне свакојачко одговарају тиренском и милацијском ступњу. Поред тога честе су заравнености и на висини од 90—100 м., које свакојачко одговарају сицилијском ступњу. У долинама француских атланских река има тераса, које писац везује за напред изнете маринске нивое.

За мерење морских обалских линија на Британским Острвима има више прилога. *Henry Dewey* утврдио је на јужној и западној страни Енглеске више површи; а главна међу њима је око 130 м. изнад морског нивоа. У Корнуелу утврђено је да ова површ припада маринској абразији, и да је старија од Плиоцена, свакако миоплиоценска. На многим местима она је преиначена доцнијом ерозијом или покривена глацијалним наслагама. Ниже површи око 100 и 65 м. резултат су субеарске ерозије. Испод нивоа од 65 м. настају речне терасе. Највиша је око 23 м. изнад река и у главном састоји се од две терасе које су раздвојене одсеком око 5 м. Испод ових је тераса око 10 м. изнад река. На овим терасама има наслага из разних доба што показује наизменичне регресије и трансгресије и разне климатске прилике. Речне терасе везују се за марин-

ске, и изгледа да су везане за промене морског нивоа у току глацијалног доба.

W. B. Wright је у главном подвргао критичној анализи досадашње резултате о испитивању издигнутих обала на Британским Острвима. *D. Baden-Powell* обраћа пажњу на климатске еквиваленције фосилних молусака, које су нађене на издигнутим британским обалама. Он утврђује да молуске на обали око Портланда припадају севернијој хладнијој фауни, а на обали код Барнстепа топлијој. *C. J. Gilbert* говори о осцилацијама енглеске обале на каналу код Дунгенеса у вези са неолитском депресијом. *J. E. Marr* износи о постплиоценским покретима близу Кембриџа; *V. A. Eyles* о издигнутим обалским нивоима од Ардросена до Цирверна у заливу *Firth of Clyde* у Шкотској; а *J. W. Gregory* о издигнутој обали на Спољашњим Хебридима.

III. Друге области — О областима удаљеним од басена Средоземног Мора и европске атланске обале има много мање података. *Ch. Depéret* даје податке из долине Еуфрата и Меконга; а уредник извештаја приказује резултате *F. Dixey* — овог испитивања плеистоценских покрета на Сијера Леоне, и *A. V. Krige* — ова испитивања о терцијерним и кватернерним поремећајима морског нивоа у јужној Африци.

П. С. Јовановић.

A. Demangeon: La Géographie de l'habitat rural. (Union Géographique Internationale, Rapport de la Commission de l'Habitat Rural, 1928, стр. 41—80).

На Интернационалном Географском Конгресу у Каиру, 1925 године, образована је Комисија за проучавање сеоских насеља, да постави проблеме и изнађе узроке њихове збијености или разбијености, да утврди и одмери утицаје природних услова, етничких традиција и економских прилика, као главних антропогеографских фактора на стварању оваквих антропогеографских појава.

Уводну синтетичку студију на почетку рада интернационалног географског форума у овој правци дао је *A. Demangeon*, да би према постављеним проблемима и задацима показао и пружио методе и правце испитивања географије сеоских насеља. Главни је проблем о узроцима, који су још у најдаљој прошлости човечанства утицали, а који и сада исто тако делују, на постанак сасвим различитих типова сеоских насеља, као што су то села збијеног и села разбијеног типа разних области на земљиној површини. Да би се ови узроци изнашли и њихов утицај одмерио, мора се водити рачуна о неједнаким условима и погодбама, под којима се стварају и развијају различити типови насеља и њихови варијетети, а то

су услови природе, социјалне погодбе, етничке особине и економске прилике, које су у разним областима и земљама често сасвим различитих карактера. Ради потпуности у проматрањима и сигурности у извођењима, писац наглашава потребу праћења еволуције насеља од најранијих времена па све до модернога доба.

Да би географији сеоских насеља поставио сигурне основе у методама рада, изнео је најпре географско распрострањење различитих типова сеоских насеља у разним земљама, издвајајући на једној страни земље са насељима збијеног типа, а на другој страни земље са насељима разбијеног типа. А за овим долази анализа главних антропогеографских фактора, чијим се утицајима може објаснити и разумети постанак и порекло овако различитих типова насеља у разним земљама. Издвојио је три главне групе ових фактора. То су најпре услови природе, као што су облици рељефа, састав и покривеност тла, и хидрографске прилике. Затим долазе социјални услови, где су од значаја оригиналне тежње, етничке традиције, потребе сигурности и облици аграрног режима код становништва. И најзад утицаји пољопривреде, који су различити према томе, да ли је она још у стадијуму номадске културе била, или у стадијуму периодичне расподеле земље за обраду, или у стадијуму сталних поседа, или у стадијуму специјализирања биљних култура.

Ради одређења типова насељавања, писац посвећује нарочиту пажњу и односу између привредних површина и насеља. Према овом односу издваја три главна варијетета. Први од ових јесу села са пољима наизменичне културе, где је сеоско земљиште подељено на три дела, од којих се сваки узастопно употребљава: прво за озиме усева, затим за пролетње церелије, а после тога се оставља на угар, да служи као сеоска испаша. Други варијетет чине села, у којима свака кућа лежи покрај или поред овога имања. А трећем варијетету припадају села са распарчаним и удаљеним њивама.

Најпосле, писац установљава типове разбијености сеоских насеља, код које се огледа преимућство индивидуалних тежња над социјалним. Разликује четири варијетета, према добу њиховог постанка,

у вези са колонизацијом и еволуцијом пољопривреде. Први је варијетет примарна разбијеност насеља старога доба, која је условљена слабијом плодношћу а богатијом пашом у областима степа, шума и планина, где је зиратна земља само местимична, између земљишта не погодног за обраду, које је остајало слободно за сточарење. Таквој распарчаности земљишта погодног за културу одговара развучено и разбијено насеље. Други је варијетет настао познијим, даљим освајањем новог тла за културу биља, настањивањем пустрога земљишта између примарних разбијених насеља, поглавито у свежим крчевинама, дакле стварањем интеркалисаних, уметнуте разбијености насеља, каква се може пратити у разним земљама још од средњег века. Трећи је варијетет секундарна разбијеност насеља, која је настала око првобитних села збијенога типа, оснивањем заселака на земљишту удаљеном од главног села, који су најпре обично били сезонска, летња насеља, ради прибирања летине, а доцније се претворила и у стална села. Четврти је варијетет примарна разбијеност насеља данашњег доба, у коме се под утицајем модерне колонизације и економије оснивају скоро редовно осамљена пољска добра. Такви су модерни фармови, мајури, у областима исушивања у Белгији и Холандији, таква су нова насеља Русија у Сибиру, а таква је и сва модерна колонизација у Јужној Африци, Аустралији, Аргентини, Канади, Сједињеним Државама, па чак и код Јапанаца на Јесу.

У закључним разматрањима писац наглашава потребу израде антропогеографских карата за све земље, на којима би, према истим методама и резултатима испитивања, били представљени типови разних насеља. А да би се до таквих карата могло доћи, нужна је пре свега израда монографија и географских насеља по разним земљама, чија би основа била на истим методама, и у којима би се прецизирала терминологија различитих типова насеља и њихових варијетета. На крају писац даје кратак преглед контраста између области разбијених и збијених насеља, и у погледу предеоног изгледа, и у погледу економском, и у погледу социјалном.

Др. Вој. С. Радовановић.

ГЕОГРАФСКИ РАДОВИ ИЗ 1927. ГОД.

Ancel Jaques: *La montagne et la civilisation balkanique*. Annales de Géographie, № 199—XXXVI année, 15. janvier 1927., p. 74—76).

Apfelbeck Viktor: *Fauna insectorum balcanica*. Mit 11 Bildern im Texte (Гласник Земаљског Музеја у Босни и Херцеговини XXXIX—1927, I Sveska, Сарајево 1927., стр. 69—84).

Baš, prof. F.: *Maribor II. Geomorfološke razmere* (z 1 karto v tekstu) (Географски Vestnik. III. I. Št. 1—4. Ljubljana 1927., str. 1—19).

Biankini, Dr. A.: *Starigrad na Hvaru* (Nova Evropa, Zagreb, XV. стр. 119—123.).

Biel E.: *Klimatographie des ehemaligen österreichischen Küstenlandes* (Denkschrift